

Oponentský posudek diplomové práce:

Josef Marcel: JUDr. Karel Hostaš – Život představitele místní elity na přelomu 19. a 20. století, FFUK 2006 (447 stran)

Josef Marcel předložil k obhajobě velmi kvalitní diplomovou práci. Již její rozsah je na tento typ textu úctyhodný; 422 stránek čistého textu, k němuž je nutné připočítat ještě téměř třicet dalších stránek s obligatorními seznamy pramenů a literatury a fakultativní obrázkovou přílohou, je objem u diplomové práce vskutku mimořádný.

Soupis pramenů, jež autor využíval, je velmi obsáhlý a v případě diplomové práce rozhodně nadprůměrný. Vedle řady archivních fondů (často nezpracovaných) zde figurují i početná regionální periodika (mezi nimi zvláště Šumavan a Klatovské listy) a rovněž různé dobové pamětní publikace, týkající se zpravidla činnosti nejrůznějších místních spolků. Obdobné je možné poznamenat také ohledně použité literatury, která je vcelku reprezentativní, a vhodně doplňuje autorův text, budovaný ve zcela převažující míře na pramenech.

V tomto směru autorova volba osobnosti JUDr. Hostaše jako tématu své závěrečné práce na oboru historie byla jednoznačně šťastná. Objemná pozůstalost a překvapivá existence záznamů deníkové povahy i z dob jeho útlého dětství umožnila pojednat životopis s výjimečnou hloubkou a důkladností. Když průběžně sledujeme obsah poznámkového aparátu, heuristickou práci i práci interpretační se Marcel snažil odvést s nejvyšší zodpovědností. Ostatně není to Marcelův první rozsáhlý text, který sepsal, což se projevuje i v celkovém nadstandardním způsobu zpracování tématu.

Námítku bych na tomto místě měl především ohledně úvodu práce. U textu tohoto objemu je úvod na 34 řádků (!) poněkud stručný. Zde by se měl čtenář seznámit s rozbořením pramenů a literatury. Marcel však s nejvyšší stručností pojednal pouze o pramenech, navíc v podstatě jen těch archivních, ostatní prameny jen jmenovitě zmínil a na rozbor literatury rezignoval úplně. Obdobně by v úvodu měla být zmíněna koncepce textu, jeho strukturace, a hlavně otázky, jež si autor na počátku svého výzkumu položil a které také chtěl svým výzkumem zodpovědět. Až teprve na posledních stránkách závěru práce dává čtenáři nahlédnout do těchto záměrů, které jí sledoval.

Samotná struktura odpovídá standardnímu koncipování životopisů a v zásadě se přidržuje chronologické linie. Při hlubším ohledání obsahu vyjde, že časové úseky jsou rozděleny do kapitol podle povahy té které činnosti Karla Hostaše, již je věnována na daném místě hlavní pozornost (spolková činnost, vědecká činnost, činnost v orgánech obce a okresu atd.). Vedle toho zpravidla zvláštní kapitoly jsou ještě věnovány nějakým mimořádným událostem v lokalitě nebo záležitosti, které se Hostaš věnoval s mimořádnou důkladností. Jako oponent nemám k tomuto bodu zásadnějších poznámek. Ostatně standardní biografie ani nedává příliš možností k inovativním postupům v otázkách struktury textu. Autor by mohl kapitoly číslovat a hlavně by je mohl rozčlenit do velkých kapitol, jež se věnují některé časové periodě, a tyto kapitoly následně rozčlenit do oddílů podle povahy tématu. Stávající členění je totiž trochu nepřehledné. Možná by také mohl v budoucnu, protože jistě bude pomýšlet vzhledem ke kvalitě práce na její (byť třeba dílčí) publikaci, text určitým způsobem přestrukturovat. Stávající podoba jej totiž příležitostně svádí k opakování některých skutečností, zmíněných již na jiném místě.

K jazyku a stylistice je nutné uvést následující. Autor text pojal velmi čtivě. Formuluje ve výstižných nedlouhých větách, což je při četbě příjemné, a neváhá, když má příležitost, oživit své vyprávění nějakým vtipným citátem z pramene nebo občas i svým komentářem. Možná je jeho jazyk místy až příliš neformální, což je ovšem jeho volba. Především však práci mohl ještě jednou před poslední redakcí pročíst a odstranit z ní pravopisné chyby, které jsou

relativně časté. Vzhledem k pili, s jakou se ujal přípravy tohoto textu, je to bezpochyby škoda, že je kontaminován tolika hrubkami a překlepy.

K metodě zpracování tématu mám jako oponent patrně nejzávažnější poznámky. Marcelův text je bezesporu velmi důkladný. Hostašova činnost autorovi umožnila poskytnout náhled do mnoha oblastí každodenního života českého města na přelomu 19. a 20. století. Jeho pojednání o těchto otázkách je mimořádně důkladné a Marcel se snaží postihnout takřka každý detail. Umožňuje z velké blízkosti sledovat, čím žili tehdejší veřejně činní lidé v českém městě a v tom je nutné spatřovat jednoznačný přínos. Ovšem v drtivé většině případů výklad zůstává ve stadiu deskripce; tedy, že autor pouze popsal, co se odehrálo. Možná by mohl některé věci, zvláště ty, které jsou dnes již jen těžko srozumitelné či pochopitelné, obohatit svým komentářem, protože potenciál k tomu nepochybně má.

Svou výtku zde směřuji také k otázce konceptualizace. V podtitulu Marcel hovoří o „místní elitě na přelomu 19. a 20. století“. V celé práci se však nesetkáme s žádným zamyšlením nad užitím tohoto pojmu a v textu jej vlastně ani neužívá. Dokonce i v závěru se nakonec uchýlí k pojmu „místní honorace“. Ovšemže i sociologická, historická či politologická literatura, která by mu usnadnila práci s teorií, v závěrečném seznamu chybí. Marcelův text je standardní deskriptivní biografii, byť v tom nejlepším smyslu slova. V semináři sociálních dějin bych však očekával práci s teoretickými pojmy (jako je právě např. elita) a jejich užití v historickém zkoumání (zvláště, když se objeví v samotném záhlaví práce). Je to nepochybná škoda, protože Marcelův veliký heuristický záběr, který je skutečně ojedinělý, by mu na pozadí Hostašova života umožnil pojednat o tom, koho a proč považovat za elitu, kdo v Klatovech tuto skupinu představoval, popř. vzhledem k délce textu z hlediska časového mohl by postihnout i proměny v jejím složení; tedy, zjednodušeně řečeno, téma elity konceptualizovat.

Tuto výtku činím především proto, že kdyby autor přistoupil na takový postup, jeho práce by dalece překročila svůj regionalistický rámec a přispěla by takovým zobecněním i dalším historikům, kteří se věnují dějinám jiných lokalit v Čechách a na Moravě. Marcel shromáždil pramenné informace, které by mu takové závěry bezpochyby umožnily, a pokud i nadále hodlá věnovat svou pozornost sociálním dějinám Klatovska, tento úkol na něj určitě čeká jako výzva. Takto vlastně jen závěr práce, kde shrnuje zjištěné údaje o Hostašových aktivitách, představuje v jistém smyslu profil typu české městské honorace závěru 19. století; ovšem evidentně bez autorova záměru reflektovat jej jako příležitost k zobecnění.

Jako oponent jsem se zaměřil především na nedostatky, které na Marcelově diplomové práci nacházím. Naopak ve výčtu pozitiv bych mohl ještě pokračovat. Podařilo se mu shromáždít tak velké množství informací, že by bylo vhodné, aby Hostašův životopis považoval za východisko k dalším výzkumům a nikoli jen za završení jistě několikaleté výzkumné práce, protože by to v jeho případě byla bezpochyby škoda.

Text Josefa Marcela překračuje nejen svým rozsahem běžný průměr diplomových prací na historických ústavech FFUK, nýbrž představuje i skutečně velmi kvalitní a všestrannou odbornou biografii. Proto tuto práci jednoznačně doporučuji jako vhodnou pro obhajobu a za svoji osobu navrhuji známku výbornou.

PhDr. Jakub Rákosník, Ph.D.